

ORGANIZACIJA ZA BEZBEDNOST I SARADNJU U EVROPI

Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava
Aleje Ujazdowskie 19, 00-557 Varšava, Poljska
www.osce.org/odihr

SAOPŠTENJE ZA ŠTAMPU

Prvi krug predsedničkih izbora u Srbiji uglavnom u skladu sa obavezama preuzetim u okviru OEBS-a, saopštava Misija za posmatranje izbora¹

BEOGRAD, 21. januar 2008 – Ograničena Misija za posmatranje izbora upućena od strane Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava OEBS-a zaključila je da je jučerašnji prvi krug glasanja na predsedničkim izborima u Srbiji sproveden uglavnom u skladu sa preuzetim obavezama u okviru OEBS-a u vezi sa demokratskim izborima.

„Srbija je još jednom pokazala svoju sposobnost da organizuje demokratske izbore“, rekao je g. Nikolaj Vulčanov, šef Misije za posmatranje izbora. „Ipak, važno je da nadležni organi nastave sa poboljšanjima tamo gde su ona potrebna. Na primer, Srbija još uvek nema jedinstveni birački spisak, iako je to propisano zakonom.“

Kampanja je imala takmičarski karakter, sa širokim spektrom političkih opcija i bila je mirna. Različiti mediji su o kandidatima izveštavali uglavnom neutralno i obezbedili su im prostor za plaćeno i besplatno oglašavanje. Posmatrači su приметili da je Republička izborna komisija (RIK) dobro sprovedla izborni postupak, ali uz izražavanje zabrinutosti zbog činjenice da je Komisija u početku odlučila da zanemari odluku Vrhovnog suda Srbije o izdavanju ovlašćenja za posmatranje izbora pojedinim stranim posmatračima.

„Poštovanje principa vladavine prava je od ključnog značaja za demokratiju“, rekao je Vulčanov. „Odluke suda nisu puke preporuke; one moraju biti poštovane“.

U pristupačnom i otvorenom postupku, Komisija je prihvatila devet kandidatura. Pažnja javnosti bila je uglavnom usredsređena na sadašnjeg Predsednika, Borisa Tadića iz Demokratske stranke i Tomislava Nikolića iz Srpske radikalne stranke. Najvidljivije su bile kampanje četiri kandidata – Tadića, Nikolića, Čedomira Jovanovića iz Liberalno demokratske partije i Velimira Ilića iz Nove Srbije, koga je podržala i Demokratska stranka Srbije. Sva četiri kandidata održavala su mitinge širom Srbije uz opsežnu reklamnu kampanju u privatnim medijima.

Građanska i politička prava su u velikoj meri bila poštovana tokom kampanje. U razmenama mišljenja i stavovima iznetim tokom kampanje prevladavala su pitanja u vezi sa mogućim potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom Unijom kao i pitanja u vezi sa budućim statusom Kosova. Oko 60% upisanih birača izašlo je na izbore i dalo svoj glas, pokazujući visok nivo interesovanja za ovaj demokratski proces.

¹ Iako je ovaj izveštaj preveden na srpski jezik, jedini zvanični dokument ostaje verzija na engleskom jeziku.

Medijsku sliku u Srbiji karakteriše postojanje raznovrsnih medijskih kuća koje deluju u pretežno slobodnom okruženju. Javni emiteri su pružili jednake mogućnosti kandidatima da saopšte svoje poruke tokom kampanje. Svi kandidati imali su jednak pristup besplatnim terminima. Prvi program Radio Televizije Srbije (RTS1) je u svojim informativnim emisijama relativno izbalansirano izveštavao o kandidatima, iako je sadašnji predsednik bio favorizovan u određenoj meri. Privatni emiteri TV Pink i TV B92 su svoje izveštavanje posvetili uglavnom kandidatima koji uživaju podršku političkih partija zastupljenih u Skupštini.

Ukupno izveštavanje na RTS1, TV B92 i TV Pink iznosilo je oko tri sata dnevno, od čega je više od polovine bilo plaćeno oglašavanje. Samo nekoliko debata je emitovano pre prvog kruga izbora. Izveštavanje o kandidatima je uglavnom bilo u neutralnom tonu. Skupština nije formirala Nadzorni odbor koji bi nadgledao ponašanje medija i kandidata u kampanji, kako je predviđeno zakonom. Jedan broj kandidata i predstavnika medija izrazio je zabrinutost zbog konstantnog nedostatka jednog takvog mehanizma.

Iako je pravni okvir povoljan za održavanje demokratskih izbora, postoji prostor za poboljšanja, kao što je ukazano u zajedničkim preporukama Venecijanske komisije Saveta Evrope i Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava OEBS-a iz 2006. godine. Prema ovim preporukama se nije postupilo, iako je novo zakonodavstvo usvojeno u decembru 2007. godine. Zabrinjava donošenje odluka o izbornim sporovima *in camera* u Vrhovnom sudu, nepostojanje međunivoa u izbornoj administraciji, kao i nedostatak odredbi u izbornom zakonodavstvu o međunarodnom i domaćem nestranačkom posmatranju izbora.

RIK je izborni postupak sproveo otvoreno i transparentno i u skladu s većinom odredbi domaćeg zakonodavstva. Međutim, zabrinjava to što se većina članova RIK-a suprotstavila izdavanju ovlašćenja za posmatranje izbora pojedinim posmatračima iz diplomatskog kora u zemlji, zanemarujući time obaveze preuzete u skladu sa članstvom u OEBS-u, uputstva RIK-a, kao i poziv upućen svim zemljama članicama OEBS-a od strane Predsednika Narodne Skupštine. Pored toga, ista većina odlučila je da se zanemari i stav Vrhovnog suda Srbije prema kome RIK nema diskreciono pravo da odobri, odnosno, uskrati ovlašćenje za posmatranje izbora podnosiocima zahteva koji ispunjavaju uslove. Ovaj postupak Komisije doveo je u pitanje njenu privrženost principu vladavine prava. Postupajući prema odluci Vrhovnog suda po drugoj uloženoj žalbi, RIK je konačno izdao tražena ovlašćenja ubrzo posle otvaranja biračkih mesta. Iako ovaj korak u poslednjem trenutku predstavlja pozitivan razvoj događaja, treba naglasiti da je u cilju omogućavanja efikasnog posmatranja izbora potrebno blagovremeno omogućiti relevantna ovlašćenja.

RIK je imenovao radna tela na opštinskom nivou u cilju pružanja logističke podrške na relaciji RIK - birački odbori. Članove radnih tela imenovala su poslaničke grupe. Oni su svoju ulogu obavili efikasno. Međutim, potreba za formiranjem takvih radnih tela naglašava koliko bi bilo korisno uspostaviti srednji nivo izborne administracije na nacionalnom nivou.

Ograničena Misija OEBS-a za posmatranje izbora nije sprovodila sistematsko i sveobuhvatno nadgledanje glasanja, brojanje ili sumiranje rezultata. Posmatrači su posetili određen broj biračkih mesta na dan izbora. Utisak je da je i glasanje i prebrojavanje glasova sprovedeno mirno i bez problema, ali pojedini problemi u vezi sa tajnošću glasanja se i dalje pojavljuju i na njih je potrebno obratiti pažnju, o čemu je već bilo reči u prethodnim izveštajima Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava.

Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava uputila je ograničenu Misiju za posmatranje izbora, 4. januara, koja će u Srbiji ostati do završetka izbornog procesa. Misija se sastoji od devet

međunarodnih eksperata sa sedištem u Beogradu i dvanaest dugoročnih posmatrača raspoređenih širom zemlje. Konačni izveštaj biće objavljen otprilike dva meseca nakon završetka procesa.

Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava bi želela da se zahvali Ministarstvu spoljnih poslova, Republičkoj izbornoj komisiji, Predsedniku Narodne Skupštine Republike Srbije i drugim nacionalnim i lokalnim državnim organima, kao i radnim telima i biračkim odborima, osoblju izbornih štabova predsedničkih kandidata, predstavnicima nevladinog sektora i medija na njihovoj saradnji tokom naše Misije. Visoko cenimo podršku koju su pružili Misija OEBS-a u Srbiji, ambasade zemalja članica OEBS-a i međunarodne organizacije akreditovane u Srbiji.